

„Ka jum ait gyvenims į priek“: įpūdžiai iš ekspedicijos palatvivyje

MARTYNAS VINGRYS

Per žiemos atostogas (2013 m. sausio mėn.) būrelis Vytauto Didžiojo universiteto studentų antrus metus iš eilės savaitei išvykome į ekspediciją – vieni rinktis medžiagos magistriniams darbams, kiti tiesiog pasižvalgyti po Lietuvos miestelius ir kaimus, pabendrauti su vietos žmonėmis. Pernai žiemą aplookėme pietrytinę Lietuvos dalį – Dieveniškų apylinkes (Šalčininkų raj.). Šiais metais pasirinkome šalies šiaurę – prie pat Lietuvos ir Latvijos sienos esantį nedidelį, bet seną istoriją turintį Žeimelio miestelį (Pakruojo raj.). Esame dėkingi Žeimelio žemės ūkio mokyklai, kuri leido mums apsistoti jai priklausančiame bendrabutyje. Ekspedicijoje dalyvavome penkiese: Ieva Ivanauskaitė, Auksė Noreikaitė, Ieva Žekevičiūtė, Aidas Kulbokas ir šios publikacijos autorius.

Buvęs Pažeimės dvaras Vileišių kaime, Žeimelio seniūnijoje
Martyno Vingrio nuotrauka, 2013

Dauguma mūsų – VDU folkloro ansamblio „Linago“ nariai, todėl pirmiausia rūpėjo užrašyti dainų, kurių patys galėtumėme išmokti ir įtraukti į ansamblio repertuarą. Tačiau greitai įsitikinome, kad šiaurės Lietuvos situacija gerokai skiriasi nuo pietų ar rytų Lietuvos. Nors ir užrašėme apie pusšimtį dainų, bet daugiausia tai – vėlyvieji romansai ar estradinės šiuolaikinių atlikėjų dainos. Dėmesį patraukė humoristinio pobūdžio dainų gajumas: tradicinių, dažnai obsceniško turinio polkų pridainavimų arba talalinių vis dar moka ir geba pateikti ne tik pačios vyriausios, bet ir jaunesniosios kartos atstovai.

Kalbant apie sakytinę tautosaką, šiųmetėje ekspedicijoje pavyko užrašyti kaip niekad daug anekdotų – apie keturiasdešimt. Tarp jų buvo ir senųjų tradicinių, panašesnių į buitines pasakas arba pasakas apie kvailą velnią. Taip pat užfiksavome nemažai ir obsceniško pobūdžio minklių.

Rinkome ir duomenis, susijusius su liaudiškaisiais tikėjimais. Klausinėjome apie užkalbėjimus ir užkalbėtojus, blogą akį turinčius žmones, priemones, kaip apsaugoti ir gydytis nuo jų nužiūrėjimo. Vienas įdomesnių dalykų – aštuoniasdešimt dvejų metų žeimeličio Romualdo Riekumo parodytas iš medžio (jis spėja, kad iš seno šluotražio) surištas kryželis ir skiautelė popieriaus su užrašytais raidžių junginiais. Visa tai prieš išeidamas tarnauti kaip apsauginę priemonę jis gavo dovanų iš vienos latvės. Senukas sakė, kad visada nešiojęsis tą kryželį, ir jis visą gyvenimą jį saugojęs. Gaila, kad negalėjome dar kartą susitikti su Romualdu: praėjus kelioms savaitėms sužinojome, jog šis garbaus amžiaus senolis iškeliavo anapilin.

Romualdo Riekumo išsaugoti kryželis ir lapelis su užrašu
Martyno Vingrio nuotrauka, 2013

Viena iš mūsų penketo – Auksė Noreikaitė – žeimelietė. Pasak jos, Žeimelyje yra daug vietų, kuriose, anot vietinių gyventojų, dažnai vaidenasi. Ypač – prie latvių pastorato ir name, kuriame buvo daromi abortai. Be to, nemažai mieste-

lio gyvenamųjų namų pastatyta buvusių kapinių teritorijoje. Tokiuose namuose gyventi trukdo sveiku protu nepaaiškinami dalykai: vienur žmones užpuola ligos, kitur ramybės neduoda keisti bildesiai... Sudominti kolegės pasakojimų, nusprendėme apie tuos vaidulius paklausinti pačių Žeimelio gyventojų.

Tačiau, bekalbant su jais, atsiskleidė kiek kitoks vaizdas: dauguma kalbintųjų apie vaidenimuisi ne kažin ką nežinojo, o jei ir buvo girdėję, tai tik nuotrupas. Dar įdomiau, jog respondentai dažniau pasakojo apie *antipasiveidenimus*; tamsiu paros metu vaikinai patys apsimesdavo vaiduokliais (dažniausiai prie kapinių) ir gąsdindavo pro šalį einančius žmones. Pateikėjai tai prisiminė kaip pokštus, pasak jų, „šmaikštuoliai prisigalvodavo visko“.

Apie tokias išdaigas pasakojo daugelis žeimeliškių, o tikrųjų mistinių patirčių, net ir įsibėgėjus ekspedicijai, mažai tebuvome užrašę. Vis dėlto, ekspedicijai artėjant į pabaigą, man drauge su Ieva Ivanauskaite pasisėkė sutikti nepaprastą pateikėją Oną Jakuškienę (Dambrauskaite), gyvenančią Vileišių kaime. Ji vieną po kito žėrė pasakojimus apie vaikštančias *dūšias*, vaiduoklius, mirties ženklus ir išsipildžiusius pranašingus sapnus. Močiutė mus stebino savo guvumu, ekspresyvumu ir tuo, jog, būdama tokio amžiaus, dar turi tokią puikią atmintį. „Man’, ár [= *irgi*] pagalvokit, be dvejų metų devyniasdešimt. Diev Diev, aš jau lauk’, nor’, kad graičiau dasibaigč’. Ot, ačiū Dievui, atmintis man ger. Aš atsimen iš pat vaikystės“; – sakė senutė.

Pati pateikėja nė kiek neabejoja savo pasakojimų tikrumu, o vaiduoklių, vaikštančių *dūšių*, raganų egzistavimą priima labai natūraliai, tarsi visiškai įprastą

Ona Jakuškienė
Martyno Vingrio nuotrauka, 2013

ir kasdienį reiškinį. Ji paaiškina, ir dėl ko dabar žmonės nemato vaiduoklių: „Dabar gal’ jau nebesipilda – gal’ tų vaiduoklių nebėr tiek daug.“ Paklausta apie raganas, kaipmat papasakojo istoriją, kaip jos iš karvių pieną per Jonines atimdavusios: „Saka, kad šventa Jona ragan – reik’ jos bijot, ji vaikšta po rugs’, po kviečs’. <...> Saka, jai skar užrioš tėp, čė suriošt par pažasts’, ont nugaros toks mazgs, ir, saka, lauk ji ais.“ Ir tuoj pat samprotauja, kodėl šiais laikais raganų nebematyti: „Aš nes mats’ tų raganų. Gal’ dabar nebėr tų raganų – gal’ jos jau iššaudytos...“

Pasakoja Ona itin sklandžiai ir įtikinamai, nuolat keičia balso intonacijas, o imituodama įvairius garsus suteikia pasa-

kojimams ekspresyvumo. Įdomiausia, kad ši pateikėja vienodai vaizdingai, detalai ir įtikimai pasakojo mums ir tuos įvykius, kurie buvo nutikę jai pačiai, ir tuos, apie kuriuos tik buvo girdėjusi iš kitų žmonių.

Svarbu ir tai, jog senolė yra labai tikinti: pagrindinis dalykas, padedąs jai apsisaugoti nuo vaikštančių *dūšių* ir vaiduoklių, – maldos. Be to, daugelyje jos pasakojimų šmėklos ar sielos nurimstančios tik tada, kai už jas sukalbami poteriai, užsakomos mišios arba pašventinama toji vieta, kur jos rodėsi. Apie močiutės dievobaimingumą galima suprasti iš to, kaip ji reaguoja į šiais laikais pasitaikančias šventvagystes: „No kapų dabar vag’, visko daro. No. Saka, mūsų bažnyčio apvoge. <...> Tė čė jo aš nežiono... Bažnyčio... <...> Gal’ Dievs nubaust, ja. Tikints žmons’...“

Kita vertus, daugelis Žeimelio apylinkių gyventojų Oną Jakuškienę žino kaip *varažintoją*, kortomis gebančią nusakyti ateitį. Tiesą sakant, tik tiek apie ją prieš ateidami žinojome ir mes. Tačiau savo ateities neteko išgirsti, nes pateikėja tarsi apgailestaudama užsiminė: „Mokėjo, nusakydavo kartės. Dažnė nusakydavo. Bet dabar jau galvela nebe ta.“

Žavėjomės močiutės išmintingais pamąstymais bei patarimais, kuriais vadovaujantis turėtų sektis gyventi: „Kad gerė sektų, kad tēp kažkēp gyvenims gerė ait <...>, tik į sav’ netraukit. Ka jum ait gyvenims į priek’. Jūs žmonēm negailēsit – gyvenims jum negailēs. O kēt’ trauk’, kad tik man’. Bet jiem ir nėra [gero]. Trūkumė, trūkumė, ubagyste. Geriau jau no jūsų kapeik nuain, kad tik ne į jum.“

Bendravome su pateikėja maždaug keturias valandas ir per šį laiką užrašėme daugiau kaip trisdešimt pasakojimų apie susidūrimus su dvasiomis, vaiduokliais, prisiminimų apie pranašingus sapnus ir mirtį rodančius ženklus.

Pateikiame ir skaitytojams keletą įspūdingų Onos Jakuškienės pasakojimų. Kursyvu išskiriami užrašytojo klausimai ir paaiškinimai. Tekstus šifruoti padėjo *Bronė Stundžienė*.

JUODAS KATINAS

Tè aš da bovo kokių aštuoniok metų da tok'. Ja, ir aš tarnavo pas vieno ūkinio-ko. Ir dabar man reikia nuait, – tēp vėlė vakar', rudens' ar buva, bet tiek švies, mėnesien, graž. Ten buva toks Dziduriuks sudegės. Didels' sods buva, vieškels' buva. Vieškels' – vieno pusė gyventojė gyvena, ontro pusė buvo gyventojis i didels sods buva. I beržė, ir uosis augė pagal' kelį. O seniau jau tie kelė buva siaurūs. No, ir dabar aš nuain pas vieno mezgėjo megztinia pasijėmt. I tiek švies, tiek švies – mėnesien. No, ir aš ten pabovo biškį, pasijam, nepasijemio – da tas megztnins' man negatavs, aš ain į nams. Aš ain į nams, i žinat, atein, – ten buva toks Dziduriuks sudegės su samagon. Samagona prigėre ir nuėje į to sodo, ir kažkas jį tē pasodina prė berža, ir jis sedėja, kol jau jį tie saviej pasiėme. O tam Dzidoriuk buva tėvė, nu, ir teip žinat, kėp čė ain kels', i prė pat kelia jam buva tok' nedidela, va kėp mana klėtela, grytela ir kūs'.

Aš dabar atain lig tuo sod, bet aš nieka nežiono. Aš atain lig tuo sod, jo žinat, atsirand man' katins. Aš ain pagal' to sodo, pagal' to krašto – katins man bėg. Ontro pusė – kart tēp cap cap cap cap cap. Tas katins, žinat, toks tams(u)s, rai- nuots toks. Mėnesiena, labė švies. Ir aš dabar vėl' to katino kalbion: „Tė iš kor, katinėls', tu atsiradė, ka tu dabar su man' ain'?“ O man' ta kaima do kilometrė buva. Jilgs kaims – Kiemėnų kaims. Vėl' aš to katino kalbion. I jūs žinat, atėjo lig ta Dziduriuka tų namų – i tas katins žybt į to kiemo ir įbėga. Įbėga, aš paliek vien pat' dabar. Ain. Aš parein.

Toks senels' buva, tas jau šeiminyks, mes papūniuk jį šaukdavam. Jis da nemieg – lauk' manės. Tė jis man' klaus': „Dukryt, a tu nieka nesutiokė, nematė ainont par kaimo?“ Sako: „Nieka, papūniuk, nesutioko, man', – sako, – katins palydėja.“ Ja. Jis man' tēp pamoj, saka: „Ai, duktyt, mes vės' to katino matam. Ar mes no ryta važiuojam onkst', ar vėlė vakar, a naktį, tas katins mum visad lydž'.“ Tė tad aš ar pradėjo bijot. Ja. Aš tad nežinojo, kad tų poterių reik' kaibėt <...>.

– *O kokį poterį reik' kaibėt?*

– „Amžinąjį atilsį“, „Amžinąjį atilsį“ reik' kaibėt. Ir ainat pro kaps, ka jau teip nieka nematytumėt, tē visad reik' sakyt: amžinatils', amžinatils', amžinatils'.

– *Tai čia tą maldą reikia šnekėt?*

– Ja.

– *Ir tris kartus, ar kiek?*

– No, trėskart reik' kaibėt. Ja. „Amžinąjį atilsį duok mirusiam, Viešpatie.“ Ja ja. Tai vat, pro kaps kad ain', tē vėsad reik' sakyt „Amžiną atilsį“. Tad nieka nepamatys.

– *Tai tas katinas yra dūšios?*

– Dūšios. Ja, dūšios.

– *O kokios dūšios?*

– No, vot kas nėra, no, žinat, kas yra... Kėp dabar pasakyt. No, savižudybė darės. Ja. Jos nemiršt, jos vaikšta. Jos teip, kaip vėjs jos ain. Jos gal' ir paukšč' pavėrst, ir katin, ir kokiam gyvol' vo.

– *O kokiu paukščiu gali būt?*

– No, vot paukšts', bel koks paukšts' gal' skrist. Vot, ja.

– *Tai koks tamsus, juodas?*

– Tams(u)s, no tams(u)s. Paukščia tē aš nemačio, bet tuos katins tē aš mačio.

NEKRIKŠTYTŲ VAIKŲ DŪŠIOS

Tē amžinatils' mana Povils, brols', sake. Prē Saločių kapų yra tos fermos. Jis kē grįža iš kara, tē jis sargs buva, aidava į to tvarto saugot. Jis saka, praded temt, sutemst – venam kamp' vaiks rēk', ir viskas. O ta ferm buva no kapų, no, kēp čē man' pasakyt, no biškį arčiau kēp žydų kapē [*žydų kapai apie 0,5 km nuo Jakuškienės namų*]. Ja. Vaiks, saka, verk', mažs vaiks, ir gan. Bet, saka, aš nebėjo, aš paain, saka, į to kampo, pasižiūr' – nieka nesimata, tik bals(a)s gėrdžias. Saka, aš praded sakyt, vien melžėj saka, tok' jau pagyvėns, saka, aš sako: „Tam kamp', – sako, – vaiks verk'.“ – „Parodyk, – jin saka – kokiam kamp'?“ Saka, aš parodo: „Vat šitam kamp'.“ Atsineše jin, sake, žvakē, atsineše šventita vandenia, ja, i pašventina: „Ka tu es' berniuks – tu būk Jons, o ka tu es' mergaite – būk On.“ Ir sukaľbēja poters' „Tikiu į Dievą Tėvą“, i, saka, nustoja... i nustoja, i nustoja. Ja.

– *O čia taip kunigas pamokydavo daryt?*

– No ja. Kunigs pasakydava. Nueidava seniau pas kunigo, ja ja. Mana amžinatils' brols' ar ēja pas kunigo. Ja. Jis, saka, jis kēp saugodava to fermo, – ont lauka ar buva tokie kapelē. Sen' kapelē, Gripedžio kapels' šaukdava. Jis saka, aš vaikšto aplink karvs'. Atbėg, saka, toks, toks kēp barsiuks, toks šova. Ja. Atbėg, saka, palaksta, palaksta, palaksta – ir pradiongst! Ja. Tē jis no ryta ēja, sake, pas kunigo. Nuėjo pas kunigo, tē kunigs sake: „Sukaľbėk poters'.“

ŽEMUOGĖLĖS NUO KAPŲ

Ir vėl' jis [*brolis Povilas*] sake, kad čē prē Saločių kapų (aš dabar nuvažiuoj par mets dokart ont tų kapų, – brolė palaidot). Nuvažiuoj, tē va, jis ar sake, kad on tų Saločių kapų ar, saka, vaikšta. No ten daug buva tų, žinat, tų pakaruoklių kapų ten buva, už kapų jau. Jų nelaidojo [*kapuose*]. Dabar mat laidoj prē mūsų kapų kart. A tad ne. Tad saula laidžias, tad vež to lavono ketor' vyrē ir pro tuos kaps pro šal'. Ir už kapų buva toks... No, kad buva dvylek kapelių. Toks, no, kiek ten tų arų gaľėja būt... Ten jie buva tie, katrie yra savižudžē. Katrie pasikar'a tē pri-

sigirda, paskęst, ten būdava. No, bet mes da tokie vaikė kė buvam, mes aidavam ant tų kapelių rėnkt tų žemuogėlių, bet mes, tie vaikė, nieka nematydavam. O sen' žmons' – tė jau matydava, ir sakydava, kad vaikšta. Vaikšta, i viskas. Žmons' vaikšta tė po tuos kaps. Dūšios, aha, reik', skaitas, jegu jis yr nusižudės, jis nėra numirės, ja dūš' klajoj kaip vėjs. Ja.

– *O tai leisdavo rinkti uogeles nuo tų kapų?*

– Ja, lėkdavam vaikė, daug tų vaikų būdava Saločiuose.

– *O suaugusieji rinkdavo?*

– Suaugusiej ne, neidava. Mes tik, tie vaikė. Ir no pat' šitų tų kapelių rinkdavam. Mažiutės tos uogelės žemuogėlės. Ja, parsinešdavam į nams, valgydavam. Seniau jau ta cukra jau nebuva su kuo nusipirkt, sakaryns tokiom buva mažiutėm tablėtėtėm. Su tuo sakaryn sutrinam i valgam. Ja, aidavam po kaps. O paskui jau pradėja, jo žinat, kaip jau pradėjam augt, jau supratam, tė tad jau kažkėp bais buva.

„NEČYSTAJ DUCH“

Aš Latvijo melžio karvs'. Ten buva, žinat, toks naktės sargs Razmėtovs, rus(a)s, no kara laikų palikės. Jis buva labė mokints žmogs. Su vien ronk, jam vien ronk buva nujomt. Jis karvs' saugodava. Jis man' saka daba: „Ana, – jis saka, – kur tava karvės surištos, – saka, – tam jiest nečystaj duch.“ Aš rusiškė nemok kałbėt [*juokias*]. „Tam jiest nečystaj duch“, – jis saka. Aš sako: „No tė kėp jum šunels' kart ain, ir sako, jūs vaikštat po to tako?“ – „A, – saka, – šunels' bėg prė manės ir čyp'. Spaudžias prė manės, – saka, – ir čyp'. O tas nečystaj duch, – saka, – praein man skersė ta taka, iš vienos pusės išlend, praein skersė taka ir už tava tų ėdžių, kur tos karvės, užlend. Tam jiest nečystaj duch“, – jis man' saka.

No, i žinat, tas buva neįėlgė. Nepraėja, mėno tė nepraėja. Atėja vien melžėj melžt karvių. Ir atsivede vaiko ketorių metų. To vaiko atsivede. Dabar jau buva pavasars', bet da karvės nebuva ont ora. I dabar, žinat, o mana gal, kur karvės stovėja, ora pusė buva tokios duobės didelės, kur sutros tek. Ir on tų duobių buva tokie vėršė sukalt'. Bet ta vien duobe mana nebuva on puse uždėts tas virš(u)s, a pusė tėp valio stov'. No, ir dabar pamelžiam mes tas karvs' – vaiks prapuol tai melžėjė! No, išieška ta vaika – nėra. Dabar parein į nams. Kviečė aplionk buva apsėt'. Ta motin i tas tėvs ieška po tuos kviečs' ta vaika – ir no nēr ta vaika, i viskas. Dabar mes nuveinam vėl' tų karvių melžt – kūtė tos karvės. Nuveinam melžt tų karvių. Pamelžiam tuos karvs'. Nogi vės' ain ieškot – ir tie načelnikė, i pirminiks, i pavaduotojs, i ta fermos vedėj – vės' ieškam. Ir jūs žinat, dabar tas pavaduotojs ain ten prė mana gala, kur tos duobės yra. Priein ir tėp, kėp ta duobė valio yra, puse tos duobės, a on pusės yra virš(u)s uždėts, jis tėp atsiklaupe ir žiūr'. Žiūr' – ir on karta tėp atsiloš'

atgal'. Tėp atsiloš': „Oi, – saka, – vaiks plauk', iškelts jau.“ Tų sutrų iškelts pavėrš'. Ja. Vot – nečystaj duch. No ja, ten po kūtė vaikščioja nečystaj duch.

NEREIKIA VERKTI MIRUSIO VAIKO

Kunigs saka, kad nereik' verkt. Bet žinat, tėvė verk dava. Ja.

– *O dėl ko nereikia?*

– Jam sonk. Skaitos, sunkums jam. Ja. Tė sake, kad vien motere sake, kad jin sapnavs. Jai numire vaiks, kokių pėnkių metų buva. Jin labė ta vaika verke, ir jai prisisapnava tas vaiks: tas vaiks ain ir neš do pioln kibėr vandenia. No, tas vondva liejas par krašts. Jin saka: „Kam tu, vaikel', tiek sunkė neš' to vanden', tiek piln(u)s viedr(u)s?“ Jis tai mamė pasakės: „Mamyt, aš tava ašars neš.“ Tė tad ji nustoja verkt. Ja. „Aš, mamyt, tava ašars neš.“ Ja. „Aš tava ašaras neš.“ Nereik', saka, verkt [*pidūrė pašnibždomis*]. Vaikė tėvų tik gal' verkt, bet tėvė vaikų – tē ne. Bet aš ar – sesės sūns mire, – ir aš verk dava.

KAIP VELNIAS ATRODO

– *A kaip tas velnias atrodo? Kaip sakydavo?*

– No, velns' tē gal' koks žmogs juods. Juods žmogs. Ja. Tas Razmėtovs tē sakydava, kad toks stolps, be galvos toks va – pečė tēk. Ja. Nečystaj duch. <...> Aidava, saka, susirietės, praain skersė kelia susitraukės. Ja. Ir amžinatils' brols' sake, ka jis ont Saločių kapų mate vėl'. Saka, toks puspalts', be galvos, pečė tēk. I sėdž', saka, ont mana krasešės, ta solalia, kur melžėjos melž' karvs'. Saka [*Razmetovas*], aš pasided kartės ir atsīsėd. Susikor' ugnį, saka, šalt – pasišildės'. Kor', to ognela kūrenas, saka, aš sėdž' prė tos ugnešės, šildos. Nusitrauk' vien karve, saka, mato, kad nuain – reik ait man ta karve pririšt. Aš, saka, nuain tos karvės pririšt, aš ain atgal' – ont mana ta solalia sėdž', saka, susitraukės toks. Puspalts' toks juods. Aš, saka, ar priėjo koks' pėnks' žingsėns' artyn i, saka, galvoj: „Gal' atėja man' kas patikrėt, ar aš saugo?“ Saka, aš klaus': „Kas tu toks būs'?“ Trėskart, saka, paklausio: „Ka tu sėd', kas tu toks būs'?!“ Saka, tik pakila, žinat, kėp toks vėjels' toks, saka, to ognelė man' išbarste į vios(a)s pos(e)s. I pradionga tas juods. A jis no ryta palikės tas karvs', – atėja melžėjos, a jis ain pas kunigo. Jis ain pas kunigo. Nuvein pas kunigo i saka, kad on ja solalia sedėja juods. Kunigs pasake: „A tu no kapų nerėnkė žabelių kokių?“ Saka: „Rėnko, rėnko, susidėjo, užsikūrio, – saka, – ir kuren.“ – „A, – saka, – tai jau tu no kokia kapa gal', – saka, – pajėmė ko nors.“ Saka: „Žabels rėnko...“

– *Tai čia buvo Latvijoje?*

– Lietuvoj, Saločios. <...> Saka, tai jau tu no kapų, saka, ko. Saka: „Ja ja ja, rėnko, rėnko, rėnko.“ Jis saka, vot, saka, pasiroda, kad jau tu nunešė ko nors no kapų. Bet dabar gal' jau nebesipilda – gal' tų vaiduoklių nebėr tiek daug. No kapų gi dabar vag', visko dara. No. Saka, mūsų bažnyčio apvoge.

– Žeimelio?

– Aha. Negirdėjat? Saka, ka apvoge. Tė čė jo aš nežiono... Bažnyčio... Tė jau kažkaip. Gal' Dievs nubaust, ja. Tikints žmons', – aš bijoč' pajėmt, bijoč' pajėmt. Bijoč'.

SAPNAVO NABAŠNIKĄ IŠ ŽEMĖS LENDANTĮ – SUSIRGO

Aš sapnavo gi sapno čė dabar ne par senė. Aš sapnuoj, kad aš šluoj kaps. Tie kapė tokie lygė i mara, šitie kapelė, lygė vėl' kėt' tokie pakašnė, tokie kel' kapelė ir on kalniuka. Kokie aštuon' kapelė. Aš tik šluoj su šluotel – aš sapnuoj – šluoj su šluotel, ir aš teip šluoj ir bėjo. A ont karta, žinat, aš tokį kapel' lyg ir iššluos' su šluotel. Lend iš galvos pusės viens toks žmogš. Tas žmogels' nedidels', tokia vidutinia amžios, plaukė jam juod', akys rudos. Ir žiūr' į man'. O aš dabar jau bėjo. Su tuo šluotel sustojs aš žiūr' į jį, jis žiūr' į man'. Bet jis kai lėndės iš tų žemių, iš ta kapa, jam bišk' čė tos ronkos bišk' apsilėlusios su žem' [*rodo į savo alkūnę*]. Aš dabar bijodam ja klaus': „No, kaip jūs tė gyvenat?“ Su tuo [*kalbuos*], katras išlinda iš ta kapa. Jis tėp žiūr' į man' susikišės kešenė ronks, – kelnės jam ont kanta. On kanta tėp. Apsivilkės gražė – brūns [= *rusvas*] megztins', juods švarks. Plaukė juod'. Juod' tėp kad. O ja akys rudos. „No, – saka, – gyvenam. Ko mes negyvensim?“ Jis man' saka (aš daba kalb par sapno): „Ko mes negyvensim? Gyvenam.“ Ir jis, žinat, – aš mato, – jis vėl' lend atgal' į to, į to kapo. Lend į to kapo ir bišk' prė manės prisiglaudž', ir aš paliek tok' purvėn. Hm. Įlend jis į to kapo – atain vien motere. Ir saka man' on tų kapų: „Tau, – saka, – reiks čė par naktį budėt prė tų kapų.“ Aš sako: „Tė kur? Ar čėnai, – sako, – po atvėr, – sako, – dong man reiks būt?“ – „Teip, – saka, – tau reiks būt po atvėr dong.“ – „Ne, ne, ne, ne, – sako, – čė tė aš nebūs'.“ – „No, tė aik, – saka, – aš tau nuves'. Nuves', yra, – saka, – tė toks kambariuks padaryts.“ Aš dabar su ta moter' nuvein, aš sako: „Tė kad jau gul' viens. Tė kur aš begulės'?“ Ir išbodo. Ja. Bet aš tad buvo susėrgs labė. Aha. Jis vat mat lėnda i man' su tom žemėm nupurte. I pasiutės sapėns! Ja, išlionda iš žemės juods nedidels' vyriuks i žiūr' į man'... rudos akys. Tiek rudos akys, plaukė juod'! No ja. O aš jį kalbin bėjodam. Sako: „Tė kėp jūs ten gyvenat?“ – „No gyvenam“, – saka. Ja. No. Matat, kas gal' prisisapnuot, ką? (*Juokiasi.*)

SESUO SAPNAVO PARTRENKTĄ ŽMOGŲ

[Jau kad nabašniks vej, tai žinok...] Ja. Amžinatels' mana sesė sapnava. Vieno žmogo užmuše on plenta Rygos mašėn. Jin dabar atvažiuoj pas man' ir saka. Saka: „Tu žėnė, ko aš sapnavo? Aš sapnavo, – saka, – ka man tas žmogs, kurį mašėn užmuše, kad jis man' vija. Aš par laipts lėpio aukštė, jis man', – saka, – sučiupa už kojės.“ Ja. Aš sako: „Tė negerė.“ Jin saka: „No ja, kad negerė.“ – „Ko nors, – sako, – pagriebs.“

Sesės sūns mire. Neužilga jis mire. Ja. Ketriosdešimt metų sūns. Tas viens buva, i tas pats numire. Aš tuoj sakio: „Ko nors pagriebs.“ Nabašniks grieb' – jis pagriebs. Jeigu nabašniks ko grieb', trauk', tė žinokit, kad vis tiek jis pagriebs. Kas nors bos. Ja.

– *O įmanoma ką nors padaryt, kad nepagriebtų?*

– No, žinat, kad gal' ne. Jeigu praša, – tė tad malds gal', poters', bet ka jis grieb', jis vis tiek pagriebs ko nors. Ja.

SAPNUOTI MAŽUS VAIKUS – NEGERAI

– *O mažas vaikas būdavo kad sapnuojas?*

– Oi, negerė vaikė sapnuot: nemalonums, barnė kokie, nepatikims. Kartės net ir liga gal' būt. Jo, vaikė jau negerė. Viens seniuks važiava, seniau veže su vežiom dobilo, veže į Rygo parduot. Jis no ryta... To naktį jis sapnuoj, prėš to važiavimo, kad vaiks plauk' ont vandenia išsikėtės tėp kėp varla. Ja. Jis saka, nug vis tiek susiruošės es, reik' važiuot. Pavažiava lig puse kelia – arkėls' ont kelia krita, i viskas. I palika su vežiom. Ja.